

Bulletin

— k 70. výročí —

založení bohunického pracoviště Fakultní nemocnice Brno

1935–2005

Přehled klinik a oddělení PMDV FN Brno

Anesteziologicko-resuscitační oddělení
Centrální operační sály
Centrální sterilizace
Dermatovenerologická klinika
Diagnosticko-terapeutické centrum
Chirurgická klinika
Gynekologicko-porodnická klinika
Interní kardiologická klinika
Interní gastroenterologická klinika
Interní hematologická klinika
Klinika infekčních chorob
Klinika interní, geriatric, ošetrovatelství a praktického lékařství
Klinika nemocí plicních a tuberkulózy
Klinika nukleární medicíny
Klinika popálenin a rekonstrukční chirurgie
Klinika úrazové chirurgie
Klinika ústní, čelistní a obličejové chirurgie
Neonatologické oddělení
Neurochirurgická klinika
Neurologická klinika
Oční klinika
Oddělení hygieny a epidemiologie
Oddělení léčby bolesti
Oddělení domácí péče
Oddělení klinické biochemie a hematologie
Oddělení klinické hematologie
Oddělení klinické mikrobiologie
Oddělení klinické onkologie
Oddělení ORL
Ortopedická klinika
Psychiatrická klinika
Radiologická klinika
Rehabilitační oddělení
Sociálně zdravotní oddělení
Tkáňová banka
Transfuzní oddělení a krevní banka
Urologická klinika
Ústav patologie
Ústavní lékárna

Obsah

Přehled klinik a oddělení PMDV FN Brno	2
Anglický sylabus obsahu	4
A přece se točí MUDr. Jan Burian	5
Nástin vývoje chorobinecké péče města Brna Dr. František Kousalík	6
Historie bohunického pracoviště Mgr. et Bc. Anna Nesvadbová	8
Rozhovor s ing. arch. Miroslavem Spurným Mgr. et Bc. Anna Nesvadbová	15
Rozhovor s ing. arch. Zdeňkem Janským Mgr. et Bc. Anna Nesvadbová	17
Osobnosti bohunického pracoviště	20
Přehled ředitelů bohunického pracoviště	22
Přehled stavebních akcí na bohunickém pracovišti v letech 1998–2005	23

Bulletin k 70. výročí bohunického pracoviště Fakultní nemocnice Brno
Vydala: Fakultní nemocnice Brno, Jihlavská 20, 625 00 Brno
Redakce: Mgr. et Bc. Anna Nesvadbová
tel. č.: +420 532 232 193, e-mail: anesvadbova@fnbrno.cz
Foto: archiv FN Brno, Josef Adamíček, Mgr. et Bc. Anna Nesvadbová
Grafická úprava a tisk: Ikaria CZ, a.s., Lidická 51, 602 00 Brno

Contents

The list of entire medical branches still working there till now are opening publication to 70th anniversary of hospital in Brno-Bohunice.

MUDr. Jan Burian, director of The Faculty Hospital Brno, in his article “But Yet It Rotates”, summarises not only seventy year existence of Bohunice workplace; first of all, he presents his visions where the hospital should aim at. His outlook is optimistic, albeit realistic.

“Establishment of the ailment house in Bohunice, for the time being the first construction phase which the city of Brno is delivering over to the public with ceremony on the occasion of 16th autonomy anniversary, becomes a product of long-term, hard and tireless activity of the city of Brno administration. The city of Brno, having started constructing a modern ailment house, becomes one of cities which follow our democratic constitution humanity principles and are engaged in social and ailment treatment care“. These sentences come from the original information material issued in 1934 on the occasion of construction completion of The Ailment House of the city of Brno. Senior municipal councillor Dr. Kousalík’s ideas are still of great significance, therefore they are quoted 70 years later.

The article „History of Bohunice workplace“ presents readers architectural and organisational development of the hospital in Brno-Bohunice area as well as its specificities, problems and achievements.

Due to its dimension, significance and history, Bohunice hospital is certainly ranked among Brno distinguished architectural constructions. Therefore this part of its history cannot be left out of consideration. Discussions with ing. arch. Miroslav Spurný and ing. arch. Zdeněk Janský are to complete the course and volume of construction activities.

During its 70 year history, quite a number of top specialists worked in a Bohunice hospital. Therefore we picked up five significant personalities representing various medical branches and one non-medical representative.

The final part of the publication presents not only the list of directors of individual subjects having worked within the Bohunice vast land but also the list of all building projects (renovations as well as new buildings) with the overall costs.

A přece se točí

V roce 2005 si připomínáme 70. výročí projektu sociálních a zdravotnických činností a služeb na bohunických pláních. Vše, co zde bylo v uplynulých sedmi desetiletích vybudováno, odráží možnosti dobové medicíny, politické vůle, rozvoje města Brna, ekonomické prosperity společnosti s cílem pomoci nemocným a sociálně slabým.

Další obsahový impuls představoval projekt skloubení moderní klinické nemocnice s fakultami Masarykovy univerzity, především s lékařskou fakultou. Historické proměny 20. století, nově obnovená česká státnost, národnostní otázky, nacistická okupace, státní - totalitní zdravotnictví, obrodný proces a následná normalizace spoluvytvářely obraz torza nemocnice, která se zrodila v 80. letech minulého století. Nikým nevíтанá, nedokončená nemocnice v Brně hledala prostřednictvím práce lékařů a sester svou cestu k nemocným. Bylo třeba řady kompromisů, došlo k chybám a omylům, to vše za bouřlivě se měnících podmínek v českém zdravotnictví. Bylo nutno překonat nedůvěru v nový projekt, v jeho schopnost pomáhat nemocným, stát se místem všeobecné vzdělanosti a efektivně fungovat. Muselo odolat tlaku různých brněnských „odborníků“, ale také snahám dobových „podnikavců“ proměnit nemocnici v hotel – peleš nebo jinak zašantročit vložené veřejné prostředky.

Jsem rád, že právě v jubilejním roce má bohunická nemocnice svoji vlídnou, lidskou tvář. Má to, čím oslovuje nemocného a trpícího člověka. Jsou to výsledky péče o nemocného člověka od narození do jeho konce. Byly to statisíce ambulantních vyšetření, léčebných pobytů, operací, porodů – setkání nemocného, úzkostného člověka se svým lékařem, zdravotní sestrou a dalšími zaměstnanci nemocnice. Mezi nimi vznikal a denně vzniká pravdivý, lidský vztah důvěry a naděje, která posiluje i v těch nejtěžších chvílích. Je to často více než krabička nového léku či provedení složitějšího vyšetření s využitím technologie, která je obtížně pochopitelná i pro lékaře a sestry narozené nejen v první polovině 20. století.

Naše nemocnice se stala součástí našeho života. Její poslání je veřejností vnímáno a akceptováno. Přes nedůvěru mnohých byl zprovozněn ILBIT, část univerzitního kampusu. Jsem si jist, že do roku 2008 bude v těsném sousedství nemocnice dobudován celý. Synergie vztahů univerzitního kampusu a klinické nemocnice je nadějí. Inteligenční potenciál nemocnice umožňuje vytvořit v kteroukoliv denní i noční dobu mezioborový tým nad společným nemocným. A tento potenciál znalostí se bude zvyšovat. Tato strategická devíza odlišuje bohunickou nemocnici – medicínské centrum – od všech ostatních projektů v okolí. Tuto skutečnost symbolizuje logo zářící nad nočním Brnem. Je nadějí pro nemocné, ale i příležitostí pro studenty a jejich učitele. Je a bude významnou klinickou a výukovou základnou. Po stránce provozní disponuje zavedeným systémem řízení, prokazuje svoji ekonomickou efektivitu.

Budoucnost jubilující nemocnice s dobudovaným univerzitním kampusem je v realizaci univerzitní nemocnice. Tento cíl jsme deklarovali v roce 1998 a stále se k němu hlásíme. Věřím, že je splnitelný. Bohunická nemocnice překonala za uplynulých 70 let všechna protivenství a dobové nástrahy díky lidem, kteří v ní pracovali. Jim patří naše poděkování. Oni dokázali, že „přece se točí“.

MUDr. Jan Burian

Dr. František Kousalík, vrchní magistrátní rada

Nástin vývoje chorobinecké péče města Brna

Zřízení chorobince v Bohunicích, a to prozatím první stavební etapy, kterou odevzdává město Brno slavnostně veřejnosti v 16. výročí naší samostatnosti, je výsledkem dlouholeté intenzivní a neúporné činnosti správy města Brna. Město Brno, přikročivši k vybudování moderního chorobince, staví se v řadu velkých měst, která provádějí sociální, a tedy i chorobineckou péči v duchu humanitních zásad naší demokratické ústavy.

Zájem o chorobince se v poslední době potěšitelně zvýšil a je to tím radostnější, že toto pole bylo zanedbáváno. Chorobince jsou zřizovány pro choré lidi každého věku, stížené nezhoubnými nebo dlouho trvajícími chorobami, kteří potřebují ošetření, jehož jim nemůže být poskytnuto ani v rodině, ani v nemocnici, která může přijmout jen nemocné se zhojitelnými chorobami, jejichž léčení netrvá příliš dlouho.

Při náležitě péči o chronicky choré nejde tak ani o zvýšení finančních obětí jako o přiměřenou a účelnou její organizaci. Organizace této péče nejlépe vyhotovuje soustředění chronicky chorých v chorobincích, poněvadž v nich je možné nejracionalněji o ně pečovat jak z hlediska zdravotního (isolace, péče o nemocné, ztížené chorobami, jež vyžadují speciálního léčení), tak také z hlediska hospodářského (dozor, ošetřování a poskytnutí nejn nutnějších potřeb, jako bytu, stravování atd.). Při zřízení chorobinců jde tedy o důsledky sociální, hygienické i etické. Chorobince mohou zřizovati v důsledku zákonných předpisů, z nichž poslední jest zákon o organizaci politické správy číslo 125 z r. 1927, větší územní svazky, tedy země a okresy, jimiž jsou i statutární města. Chorobinec města Brna není novou městskou sociální institucí. V Brně byl zřízen chorobinec v roce 1786 za císaře Josefa II. na Křenové pro 120 chudých osob, stížených nevyléčitelnými chorobami. Správu tohoto chorobince vedla země až do roku 1863, kdy přešel chorobinec do správy města Brna. Chovanců bylo tehdy v chorobinci 140. Poněvadž chorobinec na Křenové nestačil pojmout vzrůstající počet chovanců, pomýšlelo město Brno již od r. 1873 na stavbu nového chorobince a se stavbou nového chorobince v systému pavilonovém započalo se v roce 1892 na nynější Kounicově ulici. Chorobinec byl otevřen za starosty Winterhollera v roce 1893 a přestěhovalo se do něho z Křenové 173 chovanců. V roce 1899 byl chorobinec rozšířen o další pavilon, ústřední kuchyni a prádelnu. Počet chovanců vzrůstal, takže v roce 1918 bylo v něm 500 chovanců.

Po převratu, po nabytí státní samostatnosti, přineslo město Brno ve prospěch nově zřízeného státu velikou oběť. Aby umožnilo zřízení české university v Brně, po níž se již několik desítek let volalo, postoupilo město Brno státní správě kromě nemocnice na Žlutém kopci, kasáren na Úvoze a Údolní také budovy

chorobince na Kounicově a sirotčince na Falkensteinerově. Pro provizorní umístění chorobince dal stát městu Brnu k dispozici budovy vystěhovaleckého tábora ve Svatobořicích u Kyjova, sestávající většinou z dřevěných baráků a jen pěti zděných budov, do nichž byli přestěhováni chovanci chorobince z Brna v roce 1921, a v dosavadní budově chorobince na Kounicově byla zřízena přírodovědecká fakulta.

Za řadu let dřevěné baráky ve Svatobořicích zchátraly, provoz chorobince stával se drahým, takže nastala nutnost výstavby nového chorobince. K tomu přistupovala i okolnost, že stále vzrůstal počet žádostí o přijetí do chorobince a chudobince, takže oba ústavy byly stále plně obsazeny. Počet chovanců v chorobinci ve Svatobořicích činil v posledních letech 620 – 650, v chudobinci 230 – 240. Poněvadž nebylo možno všechny žadatele umístiti v chorobinci, byli někteří dáni do chorobince u Milosrdných bratří v Brně a do nemocnice u Alžbětinek. Kromě toho však řada chorých a věkem sešlých zůstala v rodinné péči a město Brno na tuto péči přispívá částkou 100 až 200 Kč měsíčně.

Z hořejšího je patrné, že bylo nutné zříditi nový chorobinec a starobinec nejméně pro 900 až 1 000 osob.

V roce 1927 zvolila městská rada zvláštní šestičlennou komisi pro výstavbu sociálních ústavů města Brna za předsednictví pana starosty Tomeše. Tato komise byla postupně rozšiřována kooptováním až na 45 členů.

Komise pro výstavbu sociálních ústavů zvolila dvě subkomise pro stavbu ústavů pro dospělé a pro mládež.

V plenárních schůzích komise nabýval postupem času převahy názor, že nejnaléhavější je stavba chorobince, který by zahrnoval také starobinec. Městská rada zamýšlela na oslavu desetiletého trvání naší republiky položit 28. října 1928 základní kámen pro stavbu chorobince, poněvadž však dosud nebylo rozhodnuto o vhodném místě pro tuto stavbu, usneslo se městské zastupitelstvo dne 27. října 1928 na zřízení „Jubilejního stavebního fondu pro sociální ústavy města Brna“. Tomuto fondu byla přikázána především kupní cena, kterou město Brno obdrží od státu za budovy, postoupené státu na zřízení české university, dále bylo mu přivtěleno jmění dosavadního stavebního fondu chorobince, které tehdy činilo 33 754 Kč, a konečně všechno, co bude tomuto fondu věnováno na darech, odkazech atd. Tomuto fondu věnovala jediné městská spořitelna 250 000 Kč, jiných darů se však tomuto fondu dosud nedostalo.

Komise pro stavbu sociálních ústavů uznala za nejvhodnější pozemek pro stavbu chorobince „Kociánku“ v Králově Poli a usneseno vystavět tam chorobinec. Zároveň byla v této schůzi zvolena „pracovní komise“, která by s urychlením vypracovala

ideový program výstavby sociálních ústavů po stránce stavební, hygienické a sociální. Komise sestávala ze stavebního ředitele Zigmunda, arch. Pořízky, přednosty úřadu sociální péče dr. Kousalíka a ředitele chorobince dr. Sovadiny.

Pracovní komise předložila vypracovaný ideový stavební program pro vybudování chorobince a starobince komisi pro výstavbu sociálních ústavů ve schůzi dne 3. července 1929. Ústav měl být dimensován pro 1 200 osob dospělých a 50 mladistvých, tu však nastala přestávka ve slibně započaté práci komise následkem toho, že státní dráhy zamýšlejí přeložit stávající tišnovskou trať mezi Královým Polem a hlavním nádražím a že by touto přeloženou tratí bylo přeříznuto území Kociánky.

Při dimensování ústavů na 1 200 osob počítala komise jednak s budoucností, v níž lze očekávat přírůstek chovanců následkem vzrůstu obyvatelstva, jednak i s tím, že po zřízení ústavu v Brně samém vzroste počet žadatelů, potřebujících nevyhnutelně zaopatření ústavního, kteří však nemohou se rozhodovati ke vstupu do ústavů mimo Brno ve Svatobořicích a trpí raději největší strádání.

Pro počet osob, které nutno umístiti v chorobinci a starobinci v Brně, byl také rozhodný moment, že v Brně není dostatek speciálních ústavů pro choré, takže do chorobince musí být přijímány nejen osoby staré, s nejrozmanitějšími chorobami, nýbrž i choromyslní, propuštění z ústavu pro choromyslné v Černovicích, kteří sice nejsou okolí nebezpeční, ale doma být nemohou, dále slabomyslní, idioti, slepci, alkoholici, tuberkulosní, epileptikové, mrzáci atd.

Ve schůzi komise dne 25. června 1930 bylo navrženo 11 různých míst, z nichž přicházela v úvahu hlavně tři místa: u Slatiny, v Kuřimi a v Bohunicích na jihlavské silnici. Po komisionálním ohledání a prozkoumání všech míst usnesla se komise dne 27. března 1931 vystavěti chorobinec na místě, které bylo shledáno za nejvýhodnější, v Bohunicích u jihlavské silnice.

15. května 1931 usneslo se městské zastupitelstvo na stavbě chorobince v Bohunicích, na vykupování pozemků, a stavebnímu úřadu bylo uloženo, aby vypracoval stavební projekt, pro jehož projednání byl zvolen zvláštní stavební komitét a vypracován projekt stavebním úřadem (projektantem arch. Pořízkou).

Stavební komitét činil urychleně přípravy pro provedení stavby, konal v roce 1932 řadu schůzí a zároveň bylo prováděno nakupování pozemků pro stavbu chorobince v Bohunicích. Řadu pozemků bylo možno získat jen vyvlastňovacím řízením.

Následkem zhoršené hospodářské situace, za níž město Brno muselo všechny rezervy věnovati na podporu nezaměstnaných, nebylo však možno v roce 1932 přikročiti ke stavbě chorobince ani v redukováném rozsahu.

Poněvadž však již byly učiněny všechny přípravy pro započítí se stavbou chorobince a také pozemky byly získány v rozsahu

stačícím na vybudování chorobince i ústavů pro mladistvé a stavba chorobince stávala se následkem defektních baráků ve Svatobořicích stále naléhavější, vynaložil p. starosta Tomeš veškeré úsilí, aby opatřil nejnnutnější úvěr, což se mu, jak sám o tom píše v úvodním článku, podařilo s plným úspěchem. Tím způsobem bylo zajištěno 5 a půl milionu Kč, i usnesla se komise pro výstavbu sociálních ústavů ve schůzi 24. března 1933, na podnět pana starosty, provést z redukováného projektu chorobince aspoň první etapu, sestávající ze dvou pavilonů chorobineckých s centrálním příslušenstvím. Tento návrh komise byl schválen městským zastupitelstvem ve schůzi 28. března 1933.

Tato první stavební etapa se otvírá a správa města Brna ji odevzdává veřejnosti v plné důvěře, že jak stát, tak země a zvláště široká veřejnost sběrací akcí doplní vyprázdněný fond pro výstavbu sociálních ústavů a dopomůže v nejbližších dvou letech dokončiti dílo z poloviny započaté, avšak nedokončené, aby se mohli přestěhovat ze Svatobořic všichni chovanci chorobince a aby chorobinec se stal útlukem všech dalších potřebných chorých, kteří netrpělivě, avšak s nadějí, čekají na jeho úplné vybudování.

Ve dvou pavilonech, které se odevzdávají veřejnosti, je ztělesněna úmorná, obětavá, usilovná a houževnatá činnost správy města Brna, která nasadila vše, aby se přes těžkou dobu s výstavbou chorobince započalo. Tyto dva pavilony jsou také živou výzvou pro celou veřejnost, zvláště pro ty, kterým i za těchto těžkých poměrů náš právní řád umožňuje získávat víc, nežli potřebují pro své vlastní potřeby, a vůbec pro všechny lidi dobré vůle, aby přispívali hojnými dary a odkazy fondu pro stavbu sociálních ústavů, aby brzy mohlo být ukončeno dílo humanity určené pro potřebné choré spoluobčany. Dokončíme-li brzy započaté dílo, zbudujeme trvalý pomník, který bude hlásati budoucím generacím, že obyvatelstvo města Brna i v těžkých dobách hospodářských dovedlo přinést oběti pro své trpící spoluobčany.

Obět veškerého občanstva pro toto dílo přinesená bude zároveň neobyčejnou vzpružinou pro členy komise pro výstavbu sociálních ústavů, aby mohli s tím větší radostí přikročiti i ke zřízení ústavů pro mladistvé, aby se tak mohlo město Brno včleniti mezi města naší republiky, v jejichž moderních sociálně-zdravotních ústavech najdou lidé osudem zmítaní, opuštění a choří bezpečného útulku, žádoucího klidu a odpočinku.

Nejkrásnější odměnou všem, kteří podle svých prostředků přispějí k dobudování tohoto díla, bude nezměrná vděčnost všech těch, kteří v ústavech najdou svůj domov.

Z lásky se lidstvo zrodilo, v lásce a obětech žije, láska a oběti přinesou i úlevu v sociálně-zdravotních ústavech všem, kteří nemají vlastního, hřejivého krbu rodinného.

Citát z publikace Chorobinec města Brna. Brno 1934, s. 6 – 8.

Historie bohunického pracoviště FN Brno

Fakultní nemocnice Brno, dnes největší zdravotnické zařízení na Moravě, se nejen počty odvedených výkonů, ale především vysokou kvalitou práce svých zaměstnanců řadí k nejvýznamnějším poskytovatelům zdravotní péče v České republice vůbec. Cesta bohunického pracoviště za tímto tak významným a svým způsobem velmi zavazujícím postavením nebyla ani krátká, ani jednoduchá. Jaká tedy byla...

Vznik a první léta existence

Město Brno prodělávalo od druhé poloviny devatenáctého století významný hospodářský a populační rozvoj. Z tohoto důvodu se od počátku dvacátého století začalo uvažovat o vybudování nového nemocničního zařízení, které by splňovalo stále se zvyšující nároky na zdravotní péči i počty pacientů. Tyto plány přerušila nejprve první světová válka, po vzniku samostatného československého státu pak naléhavost jiných investičních akcí a nakonec další světový válečný konflikt.

Potřebu nového nemocničního zařízení ještě zdůraznilo založení brněnské Masarykovy univerzity v roce 1919. Její fakulty pro svůj vznik a rozvoj vyžadovaly prostorové a materiálové kapacity, kterých se v Brně nedostávalo. Proto zde na počátku dvacátých let vyvstaly dva základní požadavky. Na straně jedné požadavek lékařské fakulty na zřízení nových teoretických ústavů a klinik. Na straně druhé pak potřeba vybudovat nové prostory pro chorobinec a sirotčinec, jejichž objekty na ulici Kounicově a Falkensteinerově (Gorkého) byly v roce 1921 předány brněnské univerzitě. (Chovanci chorobince byli dočasně umístěni do vystěhovaleckého tábora ve Svatobořicích

Navrhované prostory k výstavbě nové klinické nemocnice

u Kyjova, jenž disponoval pouze pěti zděnými vojenskými baráky. Děti ze sirotčince byly přemístěny do Valtic.)

K řešení druhého, v té době naléhavějšího problému, tedy vybudování chorobince, se přistoupilo na konci dvacátých let. Usnesením městského zastupitelstva byl 27. října 1928 zřízen „fond pro výstavbu s o c i á l n í c h

ústavů“, který se jejich výstavbou začal soustavně zabývat. Původně šestičlenné komisi, jež práci fondu koordinovala, předsedal starosta města Brna Karel Tomeš. Po odmítnutí vybraného místa na Kociánce v Králově Poli byla z jedenácti uvažovaných lokalit, mezi kterými například figurovaly též prostory v Kuřimi či u slatinského letiště, nakonec vybrána bohunická varianta.

Ačkoliv byla stavba schválena již 15. května 1931, k její faktické realizaci bylo kvůli hospodářské krizi možné přikročit až v červnu 1933. Ze stejných důvodů bylo rozhodnuto, že výstavba bude realizována v menším rozsahu a ve dvou etapách. A to tak, aby první etapa byla schopna fungovat samostatně, tedy dva chorobinecké pavilony s centrálním příslušenstvím. První část pro tři sta chovanců se podařilo předat do provozu již v říjnu 1934. O rok později, v den sedmáctého výročí vyhlášení ČSR (28. října 1935), pak byla slavnostně předána stavba celá.

Pro potřeby výstavby sociálních ústavů s celkovým počtem 750 lůžek vykoupilo město pozemky o celkové rozloze 138 289 m² za průměrnou cenu 10 Kč/m². Celkové náklady na realizaci moderního areálu se vyšplhaly na 14 200 000 Kč.

Hlavním projektantem šesti nových pavilonů funkcionalistického stylu byl ing. arch. Oskar Poříška z městské stavební kanceláře. Nemalý díl zásluh pak patří i řediteli Chorobince města Brna MUDr. Alfonsi Sovadinovi. Oba jmenovaní sbírali pro své dílo zkušenosti i inspiraci při studijních cestách u nás i v zahraničí.

Výsledek společného díla pak jeden z autorů vyjádřil následujícími slovy: „Pavilony chorých tvoří krásně členěnou frontu; pokoje pacientů jsou prostorné a vzdušné a jsouce k jihu obráceny, hýří přímo blahodárnými paprsky slunečními, zvláště na verandách, kam mohou být pacienti i s postelemi z pokojů vyvezeni.“

Pro zajímavost uveďme, že pro všechny zaměstnance bylo ubytování a stravování (zařízení kuchyně navrhli tři brněnští praktičtí restauratéři) v ústavu podmínkou a že nově vybudované zařízení bylo částečně hospodářsky soběstačné. V katastru obce Lískovec se totiž nacházelo hospodářství ústavu, které se zabývalo výhradně chovem vepřového dobytka. Pomocné práce zde vykonávali chovanci ústavu.

Zařízení kuchyně, 1935

Druhá světová válka

V den obsazení okleštěného Československa hitlerovskými vojsky (15. března 1939) byl bohunický chorobinec dán pod správu komisaře Ignatze Heinische, kterého 10. července 1939 ve funkci velitele ústavu vystřídal MUDr. Sobotka (Eckert) z Drnholce, člen SS. Pod jeho vedením byl ústav postupně přeměněn na vojenský záložní lazaret. Všichni pacienti byli nejprve přemístěni do školy v Reicheltově ulici, jakmile byli roztríděni, putovali čeští nemocní do zámku v Kuřimi, němečtí pak do bývalého kláštera v Jundrově. Během II. světové války se areál nemocnice rozšířil nejen o dva bazény (mezi pavilony A a E, B a F), ale i o dřevěné baráky, které sloužily nejprve jako skladiště, později potřebám německé požární policie (Feuerschutzpolizei). Naopak kaple, poskytující duchovní útěchu od vzniku chorobince, byla zrušena a její prostory přebudovány na bar. Další informace o dění v chorobinci během šesti let okupace nejsou dostupné. Češi neměli do ústavu přístup a Němci veškeré písemné materiály na konci války zničili nebo vzali s sebou.

Osvobození a poválečný rozvoj

Obec Bohunice včetně komplexu nemocničních budov byla osvobozena 25. dubna 1945 II. ukrajinskou armádou v čele s maršálem Koněvem. Po třech dnech bezvládní se správu areálu ujal „Revoluční národní výbor“, jehož předsedou byl zvolen Adolf Němec.

Brzy po osvobození se bohunický chorobinec vrátil ke svému prvotnímu poslání, a proto mohli již v září 1945

přicházet první chovanci. Nejdříve pocházeli pouze z Brna a od roku 1947, kdy byl přijat zákon o domovském právu, byli přijímáni chovanci z celé republiky. Na konci roku 1948 disponoval chorobinec celkem 666 lůžky.

Dne 1. ledna 1949 byl ústav zestátněn a nazván „Státní léčebna pro choroby stáří“. Na konci roku 1951 disponovala léčebna, sestávající z oddělení pro léčení neurologických a psychiatrických chorob ve stáří a oddělení pro léčbu akutních i chronických chorob stáří, 385 lůžky sociálními a 321 lůžky nemocničními.

Koncem roku 1952 byla léčebna ustanovena Infekční nemocnicí. V důsledku postupné přeměny na výlučně zdravotnické zařízení procházely jednotlivé pavilony od poloviny padesátých let rekonstrukcí. Chovanci starobinecké části tak byli ve dvou etapách přesunováni do Jevišovic (1952) a na zámek v Tulešicích (1954). Sociální lůžka mohla být nakonec definitivně zrušena k 30. září 1954.

V souladu s dokončováním rekonstrukčních prací vznikala od roku 1951 pod vedení profesora Houbala postupně další nová pracoviště nemocnice (oddělení pro infekční žloutenky, oddělení TBC, oddělení pro gravidní ženy s aktivní TBC, oddělení kostní tuberkulózy a ortopedické oddělení s novým operačním sálem).

V roce 1959 byla po válce obnovena ústavní kaple opět zrušena, naopak zřízena byla ústavní výdejna léčiv (první vedoucí se stala RNDr. et PhMr. Zdena Homolková). Celkový počet lůžek v tomtéž roce činil 478.

První kroky k realizaci nové klinické nemocnice

K řešení prvního, v úvodu nastíněného problému, tedy vybudování rozsáhlého zdravotnického zařízení, jež by splňovalo požadavky lékařské fakulty z dvacátých let a zároveň by nahradilo dosluhující Fakultní nemocnici u svaté Anny, se přistoupilo brzy po válce. Zhotovením projektu byl pověřen renomovaný profesor Fakulty architektury a pozemních staveb VUT v Brně ing. arch. Bedřich Rozehnal. V roce 1946 předložil profesor Rozehnal po návratu ze

Návrh řešení fasád, 1946 a 1947

Základní body koncepce profesora Rozehnal:

1. Všem požadavkům medicínským i provozně technickým odpovídá nejlépe typ blokové nemocnice. Vyloučen je systém pavilonů.
2. Provozně vyhovuje lépe nemocnice menší do maximálního počtu 1 000 lůžek. Při větším počtu lůžek je třeba nemocnici rozdělit na více samostatných celků.
3. Nemocniční oddělení je nutno rozdělit podle povahy a délky choroby a nelpět na dělení lůžek podle příslušnosti k části zemské nebo klinické.
4. Je nutno zřídit a dokonale vybavit ambulanční ošetřovny a nemocniční lůžka rezervovat jen pro nejnutnější případy. Při tom třeba sledovat tendenci snižování počtu nemocničních lůžek a rozšiřování ambulantního ošetřování.
5. Nutno centralizovat diagnostické laboratoře.
6. Třeba pamatovat na noční příjem pacientů.
7. Kuchyně nutno situovat tak, aby pacient dostal kvalitní potravu až k lůžku v nejkratší možné době.
8. Provoz musí být jednoduchý a jasný. Třeba oddělit pacienty chodící od ležících, zřídit kontrolu ambulantních pacientů a centrální kartotéku.
9. Oddělit dětskou nemocnici a porodnici do samostatného celku.
10. Připojit vhodné teoretické ústavy k nemocnici a jasně vyřešit provozní problémy posluchačů medicíny, eventuálně postgraduální výchovy lékařů.
11. Vyřešit pokud možno nejdokonaleji a nejekonomičtěji technická zařízení, zvláště zařízení klimatizační a umělé osvětlení.

studijní cesty svou první provozně dispoziční studii nové klinické nemocnice, pro niž jako nejvhodnější lokalitu vybral pozemky u jihlavské silnice nedaleko sociálních ústavů. Ač patřil profesor Rozehnal k odborníkům na slovo vzatým (byl autorem prováděcího projektu dětské nemocnice na Černopolní), ač na projektu klinické nemocnice pracoval velmi usilovně (během téměř dvou desítek let zpracoval nejméně čtyři urbanistické a provozně dispoziční studie) a ač lze považovat základní pilíře jeho koncepce za dodnes platné (viz výše), nebyl jeho projekt nikdy realizován.

První vlašťovka nové klinické nemocnice

Když se profesor Hádlík v roce 1955 stal přednostou Psychiatrické kliniky Fakultní nemocnice u svaté Anny, začal systematicky bojovat za vybudování důstojných prostor pro toto pracoviště. Za podpory tehdejšího vedoucího tajemníka krajského výboru Komunistické strany Československa Josefa Korčáka se mu podařilo přesvědčit politické vedení, aby nebyla realizována adaptace staré budovy na ulici Pekařská, s provozně naprosto nevyhovujícími a pro pacienty i personál nedůstojnými podmínkami, ale aby byla postavena budova nová.

Na přípravě a výstavbě kliniky se 130 lůžky a 25 místy na denním sanatoriu spolupracovala s architektem Křížem

a stavebními inženýry pod vedením profesora Hádlíka soustavně i skupina složená z primářky Jarmily Synkové, docentů Jiřího Mišurce a Milana Bouchala. Velkou pomocí byla také vrchní sestra Květa Sochatzi. V nových prostorách získala klinika vlastní laboratoř elektroencefalografickou, biochemickou, psychofyziologickou. Nově bylo založeno denní sanatorium, oddělení lékařské psychologie, dále vznikla možnost fyzikální léčby. V rámci rehabilitace byla nově zřízena i zámečnická, stolařská, arteterapeutická a zahradnická dílna. V neposlední řadě byla zavedena telefonická první pomoc „Linka naděje“.

Moderní budova psychiatrické kliniky - trvalý a živý pomník snažení profesora Josefa Hádlíka - byla otevřena v roce 1965 a stala se tak prvním realizovaným krokem výstavby nové klinické nemocnice v Brně-Bohunicích.

Psychiatrická klinika, 1965

Nová zástavba a její historie

Přes slibná léta čtyřicátá ustrnuly v padesátých letech plány na výstavbu nové brněnské klinické nemocnice na mrtvém bodě. Složitá situace Fakultní nemocnice u svaté Anny si však návrat k této myšlence i k její realizaci vynutila.

Model nové fakultní nemocnice

Čerpací stanice, 1980

Hospodářsko-technické zázemí, 1980

Výstavba lůžkového traktu, systém zvedaných stropů s hliníkovými podhledy

Klinika nukleární medicíny, 1980

Brněnský večerník, 26. října 1979, ročník 10, číslo 211, s. 1

V létě roku 1964 bylo proto definitivně rozhodnuto, že vypracováním projektové dokumentace nové klinické nemocnice bude pověřen ateliér státního podniku Stavoprojekt Brno pod vedením ing. arch. Miroslava Spurného. V druhé polovině šedesátých let byla tedy vypracována studie k investičnímu záměru, která počítala s výstavbou univerzitního kampusu pro jednotlivé fakulty, hospodářsko-technickými provozy pro zdravotnická zařízení v Brně, centrem rychlé záchranné pomoci a vědecko-výzkumnou základnou.

Internáty zdravotních sester, 1980

Stejně jako v případě Chorobince města Brna bylo i tentokrát zvažováno několik lokalit. Po stránce urbanistické, dopravní, geologické, meteorologické, komunikační a finanční se zvažovala především Kraví hora a Bohunice. Varianta u jihlavské silnice se nakonec vzhledem k výše zmíněným kritériím ukázala jako jednoznačně nejvhodnější, a proto mohl být na základě vydaného stavebního povolení a schválené projektové dokumentace 11. března 1969 položen základní kámen sedmdesát let diskutované stavby.

Nová nemocnice, jejíž výstavba měla být v šesti etapách dokončena v roce 1983, se měla stát sídlem 173 lékařských a odborných pracovišť a místem pro 1 273 patientských lůžek. Velkolepost celé stavby podtrhuje plánovaná kapacita kuchyně, která měla produkovat 4 100 jídel denně, a prádelny s 16 tunami vypraného prádla každý den.

Původní velkorysé plány se převážně vinou nedostatku finančních prostředků, stavebně technické náročnosti a upřednostňování jiných staveb (např. Fakultní nemocnice s poliklinikou v Banské Bystrici či jaderná elektrárna v Dukovanech) brzy proměnily

Průmyslové stavby Gottwaldov v Bohunickách
DODRŽÍ SVŮJ SLIB?

Brněnský večerník, 15. června 1983, ročník 14, číslo 116, s. 1

v jedno obrovské, trvalé, a proto velmi nákladné staveniště.

Až v roce 1980 se tak prvním z dokončených objektů staly dva internáty zdravotních sester na ulici Netroufalky (každý s 210 lůžky), jejichž výstavba začala

dokonce s předstihem již v roce 1967. Souběžně se stavbou internátů probíhala v letech 1968 až 1980 i realizace hospodářsko-technického zázemí nemocnice (energocentrum, dílny, garáže, prostor pro dopravní zdravotní službu i s čerpací stanicí, prádelna, kuchyně – byla dokončena dříve, aby nahradila provoz kuchyně v nemocnici u Milosrdných bratří, jež byla v té době v rekonstrukci).

Prvním nově realizovaným zdravotnickým objektem bohunického areálu pak byla Gynekologicko-porodnická klinika (pavilon Z) z roku 1982 se 142 lůžky pro matky, 44 lůžky kojeneckými a malým sálkem pro rodící matky

Gynekologicko-porodnická klinika, 1982

Lůžkový trakt s kuchyní, železobetonový montovaný skelet, 1984

s AIDS či jinými infekčními chorobami.

Ústřední objekt novostavby, výšková budova lůžkového traktu s 1 028 lůžky, byla slavnostně otevřena na konci roku 1989. Po dvaceti letech výstavby tak byla dokončena polovina původně plánovaného rozsahu. Na další tři roky se výstavba vzhledem k politickým změnám v Československu téměř zastavila. V roce 1992 pak byla ještě dokončena stavba pavilonu CH pro společné vyšetřovací a léčebné složky, která ovšem zůstala posledním realizovaným objektem z původního architektonického plánu.

Do nově otevřených budov bohunického areálu se postupně stěhovaly jednotlivé kliniky a oddělení, čímž se konečně podařilo naplnit původní myšlenku celého projektu, tedy ulehčit provozu Fakultní nemocnice u svaté Anny. V roce 1999 se doposud posledním přemístěným pracovištěm stala Klinika ústní, čelistní a obličejové chirurgie (KÚČOCH), která musela opustit dosud užívané prostory na Šilingrově náměstí.

Společné vyšetřovací a léčebné složky, 1992

Na přelomu tisíciletí

Neudržitelná ekonomická a organizační situace několika brněnských nemocničních zařízení vyústila v roce 1998 ve sloučení Fakultní nemocnice s poliklinikou Bohunice, Fakultní dětské nemocnice J. G. Mendela a Fakultní porodnice Brno v jeden celek pod názvem Fakultní nemocnice Brno. V roce 2001 byla přičleněna i nemocnice TRN v Bílovicích nad Svitavou a v roce 2004 Výzkumný ústav zdraví dítěte.

Dne 1. července 2001 se další novou součástí nemocnice stalo odběrové středisko v Třebíči. Krev ze zde realizovaných odběrů je následně převážena do Brna,

Ústav patologie, 2001

kde je zpracována na transfuzní přípravy. Propojení odběrového střediska Třebíče s FN Brno je originálně řešeno. Jedná se o první on-line propojení mezi odběrovým střediskem a zpracovatelským centrem v reálném čase v České republice.

Ředitelem komplexu všech výše jmenovaných subjektů byl v roce 1998 jmenován MUDr. Jan Burian. Pod jeho vedením byla zahájena dostavba bohunického areálu. Hlavním architektem se stal ing. arch. Zdeněk Janský, který již pro potřeby KÚČŮCH navrhl stavebně technické úpravy sedmnáctého nadzemního podlaží lůžkového traktu a rekonstrukci nových prostor pro Ústavní lékárnu v přízemí

Transfuzní oddělení a krevní banka, 2002

Diagnosticko-terapeutické centrum, 2003

ženské kliniky. Prvním novým objektem se stal pavilon I1, kde od roku 2001 sídlí Ústav patologie a část diagnostického a léčebného provozu Interní kardiologické kliniky.

V dubnu roku 2002 pak byl zahájen provoz na novém Transfuzním oddělení a krevní bance (pavilon I2), jež doposud (celých čtyřicet sedm let) sídlila na Tomešově ulici v Brně. V roce 2003 bylo dáno do provozu i první nadzemní podlaží pavilonu I2, v jehož prodorách sídlí část Radiologické kliniky. V roce 2003 následovalo ještě dokončení prvních dvou nadzemních podlaží pavilonu X – Diagnosticko-terapeutické centrum (DTC), do nichž se stěhoval výhradně ambulantní provoz.

V letošním roce se Pracoviště medicíny dospělého věku FN Brno může pochlubit jednak zprovozněním Oddělení resuscitační a intenzivní medicíny ve druhém nadzemním podlaží pavilonu I2, jednak dokončením přístavací plochy pro vrtulníky záchranné služby na střeše téhož objektu.

Přístavací plocha pro vrtulníky záchranné služby, 2005

V minulém roce pak Masarykova univerzita v Brně započala v těsné blízkosti Pracoviště medicíny dospělého věku s náročnou realizací univerzitního kampusu. Plánovaná výstavba dalších pater DTC má pro nejbližší budoucnost splnit stále narůstající kapacitní nároky ambulantních provozů. Stavba vstupní haly, kterou si žádá pragmatický požadavek centralizovaného příjmu pacientů, pak celý projekt moderního nemocničního komplexu z druhé poloviny čtyřicátých let završí.

Oddělení resuscitační a intenzivní medicíny, 2005

Základní kámen kampusu Masarykovy univerzity, 2004

Několik slov závěrem

Vznik a rozvoj bohunického pracoviště Fakultní nemocnice Brno byl věcí nesnadnou a komplikovanou. Nejčastěji tomu tak bylo kvůli nedostatku finančních prostředků, méně často pak díky nepřízní politické situace. Kombinace obou těchto těžkostí se jako červená nit vine celou její historií. Všechny vývojové etapy spojovalo několik shodných charakteristik.

- Vždy bylo ve hře hned několik lokalit, a nakonec zvítězila pro svou výhodnou komunikační, klimatickou a geografickou polohu ta bohunická.
- Všichni její autoři sbírali pro své dílo zkušenosti za hranicemi naší republiky.
- Výstavbě všech částí nemocnice předcházelo vždy několik desítek let rozvah, a když už došlo k realizaci, bylo vzhledem k nedostatku financí potřeba přistoupit k postupné výstavbě a nikdy nakonec nebyla výstavba realizována v původním rozsahu. (V době první republiky se počítalo s výstavbou zařízení pro 1 200 – 1 500 chovanců, nakonec byla realizována polovina. Plány z druhé poloviny čtyřicátých let počítaly s kapacitou téměř dvou tisíc lůžek. Původní rozsah studie z poloviny let šedesátých není realizován dodnes. Pozn. autora).

I přes veškeré překážky, které rozvoji bohunického pracoviště Fakultní nemocnice Brno stály v cestě, slaví dnes tato starší dáma své sedmdesátiny. Tohoto úctyhodného věku se mohla dožít jen díky nezměrnému úsilí a práci mnoha lidí, za což jim patří dík. Na závěr popřejme tedy naší lady i v všem jejím zaměstnancům mnoho dalších spokojených let.

Mgr. et Bc. Anna Nesvadbová

Parkoviště pro pacienty, ulice Netroufalky, 2001

Literatura

- Kolektiv autorů: 70 a 75 let univerzitní psychiatrické kliniky v Brně. Brno 1989 a 1994.
 Kolektiv autorů: Dvě století ve službách zdraví. Brno 1986.
 Kolektiv autorů: Chorobinec města Brna. Brno 1934.
 Kronika Fakultní nemocnice Brno.
 Rozehnal, B.: Nemocniční otázka města Brna. Brno 1949.

Ing. arch. Miroslav Spurný

se narodil v roce 1921. Po absolutoriu reálky na ulici Křenové v Brně, jejíž zaměření bylo víceméně technické, zahájil v roce 1938 studium na brněnském Vysokém učení technickém. Když byly o rok později vysoké školy v Československu uzavřeny, začal navštěvovat abiturientský stavební kurs na průmyslové škole. Zde, podle vlastních slov, získal všechny základní znalosti v oboru. V roce 1945 se vrátil zpět na brněnskou techniku, již také v roce 1948 dokončil. Po krátkém působení v kanceláři profesora Rozehna nastoupil 1. ledna 1949 do nově vzniklého podniku Stavoprojekt Brno, kterému zůstal věrný až do svého odchodu do důchodu v roce 1990. V témže roce získal autorizaci jako samostatný projektant a pokračoval v další práci.

Kde jste se seznámil s profesorem Rozehnalem a co pro vás setkání s ním znamenalo?

S panem profesorem jsem se seznámil na Vysokém učení technickém v Brně, jehož byl řádným profesorem. Bedřich Rozehnal pracoval v té době na projektu výstavby dětské nemocnice na Černopolní ulici v Brně a já jsem již během studia i krátce po jeho skončení pracoval v jeho projekční kanceláři. Když pak byl v roce 1949 vytvořen Stavoprojekt, přešla do něj i pracovní skupina profesora Rozehna, kterou jsem převzal, a dál systematicky pokračoval v práci se zkušenějšími a zaučenými lidmi.

Jakou funkci jste ve Stavoprojektu zastával a co bylo náplní vaší práce?

Z postu architekta, později samostatného architekta, jsem se postupem času vypracoval na vedoucího ateliéru. Náš ateliér, jenž čítal asi padesát lidí, se specializoval na nemocnice. Pod mým vedením jsme projektovali nemocnice v Boskovicích, ve Valašském Meziříčí, Znojmě, polikliniku v Břeclavi, v Brně-Lesné a ve Frýdku-Místku.

Kdy a jak jste se dostal k projektu nové brněnské fakultní nemocnice?

Na začátku šedesátých let se dlouho zvažovaná myšlenka vybudování nové, rozsáhlé fakultní nemocnice stala reálnou. Vzhledem ke značným zkušenostem byl projekčními pracemi na novém areálu pověřen právě ateliér Stavoprojektu, jehož jsem byl vedoucím.

První přípravné práce začaly fakticky v roce 1963, kdy jsme na základě plánované výstavby fakultní nemocnice obdrželi stipendium Světové zdravotnické organizace (WHO) v Kodani. S profesorem Brohmem, předsedou stavební fakultní komise, jsme tři měsíce cestovali po Evropě (Švédsko, Dánsko, Holandsko, Anglie, Itálie, Belgie, Německo, Francie

a Švýcarsko) a systematicky se seznamovali se všemi nejdůležitějšími nemocničními stavbami té doby.

Jak vypadala organizace vašeho pobytu a jak jste byl s cestou spokojen?

Ve všech státech jsme nejprve navštívili velvyslanectví, kde jsme se prokázali WHO kartou, obdrželi jízdenky a plán ubytování. Na ministerstvu zdravotnictví nás pak určili k projektantům a dodavatelům, kteří stavěli nemocnice. Měli jsme tedy výjimečnou příležitost prohlédnout si a prostudovat veškeré dostupné podklady. Ke špičkám patřily především Německo, Francie, Holandsko, Dánsko, Švédsko a Švýcarsko. Pro plán cesty byl stanoven přesný a přísný program, jenž se vyznačoval dokonalou organizací. Byl to pro nás úplný zázrak. Nikdy nezapomenu.

Byla některá zahraniční nemocnice, která vás svou koncepcí obzvláště inspirovala?

V normanském městě Caen nás zaujala první bloková nemocnice v Evropě. Jejím tvůrcem byl americký architekt Nielsen, který ji darem věnoval Francouzské republice. Doposud běžná pavilonová koncepce byla nahrazena systémem bloků (část lůžková, komplement chirurgického a interního ošetřujícího charakteru, hospodářská část, eventuálně speciální dětská, ženská či jiná část). Nejen že se nám tato nová koncepce líbila, ale byla i v souladu s tehdejšími tendencemi českého zdravotnictví.

Jak tedy vypadal vámi navržený blokový komplex nové fakultní nemocnice?

Náš projekt se skládal z několika základních částí. Ústřední budovou byl osmnáctipatrový lůžkový blok, napravo od něj měl pak stát komplement chirurgických oborů s operačními

sály a ženskou klinikou a nalevo komplement interních oborů včetně transfuzního oddělení a krevní banky. Navržený koncept byl odsouhlasen ministerstvem zdravotnictví a prokonzultován též se Světovou zdravotnickou organizací.

Lokalit pro výstavbu nové nemocnice bylo několik. Která zvítězila a proč?

Vypsaná soutěž, která měla najít optimální umístění, počítala kromě jiných především se dvěma místy. Lokalitou na Kraví hoře, která se později ukázala kapacitně nedostačující, a právě prostorem v těsné blízkosti sociálních ústavů u jihlavské silnice v Bohunicích. Podle základních kritérií, kterými byly velikost, dopravní dostupnost a hydrometeorologické podmínky, se bohunická varianta ukázala nakonec jako vyhovující.

Jak s lokalitou v Bohunicích souvisí osobnost profesora Rozehnalů?

Právě on jako první navrhl, aby nová fakultní nemocnice byla postavena v Bohunicích, nedaleko sociálních ústavů. Od počátku padesátých let, souběžně s projektováním stavby dětské nemocnice, vypracoval několik studií, které však nebyly nikdy realizovány. Jeho koncept bez univerzitního města například počítal s výstavbou nemocnice „odkladné“ a nemocnice vlastní. Teoreticky to zní zajímavě, ale prakticky je to nerealizovatelné.

Kdy se tedy začalo se stavbou samotnou a jak probíhala?

Základní kámen nemocnice byl položen v březnu 1969. Celá rozsáhlá stavba byla rozplánována do několika etap a za jejího generálního dodavatele byly po několika předchozích neúspěších vybrány Průmyslové stavby Gottwaldov.

Výstavba, která se již od svého počátku proti původnímu plánu značně opožďovala, byla zahájena stavbou internátů zdravotních sester, provedením venkovních stavebních úprav a vybudováním celkových inženýrských sítí (silnice, kanalizace a další). Postupně byly realizovány jednotlivé etapy a následně uváděny do provozu i jednotlivé segmenty. S tím související organizační, personální a materiálové nároky byly řešeny v souladu s rozpočtem a koncepcí brněnského zdravotnictví, která předpokládala, že nová nemocnice v Bohunicích bude nemocnicí fakultní a že na Pekařské zůstane nemocnice městská.

Při postupném spouštění jednotlivých provozů se jednou z nejzásadnějších otázek ukázalo zabezpečení dostatečné dodávky energií, provoz kotelny a dalšího technického zázemí.

Jak byla stavba technologicky řešena?

Při stavbě lůžkového traktu a ženské kliniky bylo použito systému zvedaných stropů. To znamená, že se v určité osnově (asi po 6 m) udělaly ocelové sloupky do určité výšky, na zemi se zabetonovaly a nakonec se jednotlivé stropy oddělily lepenkou. Na zemi se tak udělalo osmnáct stropů, které se s pomocí zvláštního hydraulického systému zvedly nahoru, v místě etáží se zakotvily a nakonec zavařily. Výhodou tohoto systému zvedaných stropů je jeho nezávislost na počasí, nevýhodou však je jeho velice komplikovaná manipulace.

Konstrukce byla použita ocelová, přesněji monolit železobetonu. V sedmdesátých letech se jednalo o technologii ojedinělou, na kterou se sem jezdili dívat odborníci z celého Československa.

Co bylo hlavním důvodem značného zpoždění stavby?

Především finance. Jednotlivé etapy výstavby byly minimálně finančně kryty, a proto se stávaly nekonečnými. Byl jsem členem většiny komisí, které o výstavbě fakultních nemocnic (např. Košice, Plzeň, Praha-Motol) rozhodovaly, a tak mohu potvrdit, že finanční prostředky, se kterými tyto nemocnice při výstavbě hospodařily, byly nepoměrně vyšší než ty v Bohunicích. Na vině byli nejen nejednotní a servilní brněnští politici, ale také všudypřítomný pražský centralismus.

Můžete na závěr zmínit některé další vaše stavby?

K nejvýznamnějším dílům, která vyšla z ateliéru Stavoprojektu Brno, jehož jsem byl vedoucím, patří administrativní budova brněnského výstaviště a Bílý dům na Žerotínově náměstí v Brně. Pro tuto stavbu jsem našel inspiraci u Le Corbusiera a jednom z jeho děl (zasklená budova s vysokou atikou na nožkách), jež je realizováno na objektu švýcarských kolejí v areálu pařížské univerzity.

Za rozhovor děkuje Anna Nesvadbová

Dokončená výstavba z let 1982–1992

Ing. arch. Zdeněk Janský

se narodil 6. prosince 1949 v Pustiměři, kde navštěvoval i základní školu. Střední všeobecně vzdělávací školu dokončil ve Vyškově v roce 1968. Studium na Vysokém učení technickém v Brně zahájil oborem pozemní stavby, který po roce vyměnil za obor architektura. Po promoci v roce 1974 nastoupil do firmy Stavoprojekt KPIO Brno, kde s jednoroční přetržkou vojenské služby pracoval až do roku 1990, kdy byl Stavoprojekt zrušen. Dnes je společníkem a jednatelem společnosti Atelier AS, spol. s r. o.

Čemu jste se ve společnosti Stavoprojekt věnoval?

Do Stavoprojektu jsem nastoupil jako projektant, pak samostatný projektant. O něco později jsem se stal vedoucím pracovní skupiny v ateliéru 04 architekta Steinhausera.

Zmínil byste vaše nejvýznamnější stavby před rokem 1989?

Ve Stavoprojektu jsme samozřejmě projektovali mnoho staveb, ale to byla do jisté míry vždy práce kolektivní a vedl ji vedoucí ateliéru. Ostatní pracovali na dílčím řešení nějakého většího celku. S věkem a zkušenostmi se přirozeně stávala práce samostatnější.

Za všechny stavby zmíním rekonstrukci kina ve Vyškově a novostavbu kina v Rousínově. Rekonstrukce se povedla, ale novostavbu se nepodařilo dokončit a dnes je z ní prodejna nábytku. Ateliér se zabýval návrhy veřejných a bytových staveb, projektovali jsme několik škol (např. na pražském sídlišti Baarova, v Tišnově nebo v Drnholci).

V roce 1990 se Stavoprojekt rozpadl. Co jste dělal potom?

Ještě s několika kolegy jsem přešel do soukromé firmy Tuffy, která se specializovala především na stavby nemocnic, což bylo alespoň pro mě novinkou. Naopak někteří mí kolegové byli v tomto oboru zdatnými odborníky, a tak mě profesní zaměření firmy přivedlo ke specializaci projektování staveb pro zdravotnictví.

Kde jste začal svou „nemocniční“ práci?

Firma Tuffy se na začátku devadesátých let zabývala rekonstrukcí lůžkového objektu Fakultní dětské

nemocnice a v roce 1992 vyhrála vypsanou soutěž na její dostavbu. Po vypracování generelu, který byl našťastí kvůli své komplikovanosti a zbytečné velkoleposti přepracován, jsme se plánů dostavby nemocnice ujali již samostatně, jako společnost s ručením omezeným Atelier AS. Přestavba probíhala postupně a zcela byla dokončena v roce 2000.

Dostavba areálu Fakultní dětské nemocnice v Černých polích byla rozdělena na dvě etapy, v první byl vybudován Objekt „F“, v němž byly umístěny centralizované operační sály, prostory intenzivní medicíny s heliportem na střeše. Tato stavba obdržela od nadace ABF cenu „Stavba roku 1996“.

Při výstavbě nových objektů Fakultní dětské nemocnice bylo použito několika neobvyklých technických řešení, jako např.:

- ocelobetonový skelet, variabilní konstrukční systém s velice rychlou montáží, umožňující architektům spoustu triků, jako např. vynechat v některém patře sloup a upravovat konstrukční prvky s ohledem na tvorbu požadovaných prostor s volnou dispozicí
- při výstavbě centralizovaných operačních sálů byla poprvé v našich zemích použita technologie vestavěných modulových operačních sálů.

Kromě nemocnice na Černopolní jste se věnoval i přestavbě Fakultní porodnice na Obilním trhu?

Ano, v roce 1993 jsme začali připravovat rekonstrukci porodnice. Byla připravena a realizována rekonstrukce pavilonu intenzivní medicíny a operačních sálů, vypracován generel přestavby areálu porodnice, provedena rekonstrukce části hlavního objektu porodnice. Rozsáhlou přestavbou prošly v roce 1998 porodní sály. Komunikační systém nemocnice se výrazně zlepšil výstavbou dvou věží v nádvoří části, jež vytvořily dobré podmínky pro provoz oddělení porodnice v jednotlivých podlažích.

Myslím, že při rekonstrukci porodnice se při nízkých nákladech podařilo efektivně zlepšit provoz nemocnice.

Kdy a čím jste vstoupili do nemocnice v Bohunicích?

Bylo to v roce 1998 a jednalo se o vybudování prostor pro ústavní lékárnu, která se původně nacházela ve staré zástavbě, ve třetím patře, zcela neprakticky odtržena od největších odběratelů. Jako nejvhodnější prostor pro lékárnu se ukázalo přízemí objektu ženské kliniky, kde je lékárna dodnes.

Čím jste pokračovali?

V roce 1999 jsme v bohunické nemocnici navázali přestavbou 17. patra lůžkového traktu. Rekonstruované prostory byly určeny pro Klinikou ústní, čelistní a obličejové chirurgie (KÚČOCH), která kvůli restitučním nárokům původních majitelů musela opustit objekt na Šilingrově náměstí. Se vznikem KÚČOCH bylo potřeba z lůžkového traktu do staré zástavby přestěhovat kožní kliniku, čímž byly i tyto prostory zrekonstruovány.

Kdy jste se začali zabývat dostavbou západní strany bohunické nemocnice a na základě jakých podkladů?

Výstavbu nových pavilonů v bohunickém areálu Fakultní nemocnice jsme začali plánovat již na přelomu roku 1998 a 1999. Z hlediska umístění a zónování nemocnice jsme navázali na původní generel ing. arch. Spurného.

Klinika ústní, čelistní a obličejové chirurgie, 1999

Proti původnímu návrhu je koncepce dostavby západní části areálu nemocnice mnohem skromnější a obsahově odlišná. Z důvodu finanční náročnosti je celá dostavba

rozplánována do několika etap, které je možné provádět postupně jak z hlediska stavby samotné, tak z hlediska přesunu jednotlivých provozů.

Kterým pavilonem byla stavba zahájena?

Prvním z nově budovaných objektů byl Ústav patologie (pavilon I1). Nejprve se uvažovalo, že bude stát v místě garáží, aby jej bylo možné propojit s Morfologickým ústavem Masarykovy univerzity. Nakonec zvítězila varianta novostavby v západní části areálu, tak, aby byl ústav situován přímo do centra akutní medicíny, kterým je výšková budova a přilehlé objekty.

Ústav patologie byl původně koncipován jako třípodlažní objekt s přímoúhelní vazbou do lůžkové budovy. V podzemním podlaží je umístěna pitevni část, laboratorní část ve druhém podlaží a prostřední patro mělo sloužit jako vstupní část nemocnice, s prostorami pro pohotovostní službu, příjmové ambulance. Nakonec však byla do těchto prostor umístěna část diagnostického a léčebného provozu Interní kardiologické kliniky.

Jak pokračovala výstavba západní části areálu dál?

Dalším z objektů byl pavilon I2, v němž sídlí Transfúzní oddělení a krevní banka. S jeho projektem jsme začali v roce 2000 a o dva roky později byl celý objekt hotov.

Hned v roce 2002 jsme pak začali chystat studii a později i dokumentaci pro výstavbu tří podlaží dalšího nového pavilonu X – Diagnosticko-terapeutického centra. První část výstavby byla dána do provozu postupně. V roce 2003 první dvě podlaží s ambulantními provozy interních klinik, druhé podlaží s ambulancemi Neurologické kliniky a Oddělení funkčních vyšetření pak o rok později.

Současně s výstavbou objektu Diagnosticko-terapeutického centra pokračovala dostavba objektu I2. V roce 2003 byla v prvním podlaží uvedena do provozu část prostor Radiologické kliniky se skiagrafií a ultrazvukovými vyšetřovacími spojení s dostavbou komunikační vertikály mezi objektem I2 a lůžkovým objektem. V druhém nadzemním podlaží objektu I2 bylo pak v letošním roce vybudováno Oddělení resuscitační a intenzivní medicíny s dvaceti osmi lůžky.

Studii pro dostavbu třetího až pátého patra Diagnosticko-terapeutického centra jsme začali připravovat v roce 2003. Projekt pro stavební řízení a zadávací

dokumentaci jsme dokončili letos na jaře, a jakmile bude dokončena soutěž o dodávku stavby, začne se s její realizací. Výstavba by měla být dokončena v roce 2006.

Jaké technologie a konstrukční materiál byly při stavbě použity?

Při výstavbě všech objektů jsem použil metodu zakládání na pilotách a montovaný železobetonový skelet, který v jednotlivých podlažích objektu umožňuje flexibilní a variabilní řešení dispozic medicínských provozů a odlišnými požadavky na skladbu provozních místností a vazby mezi nimi. Je možné s ním při stavbě samotné i v budoucnosti jakýmsi způsobem manipulovat a upravovat jej ve smyslu požadavků na úpravy medicínských provozů.

Jak a kdy by měla být dostavba bohunického areálu dokončena?

Poslední etapou současné výstavby bohunického pracoviště Fakultní nemocnice Brno by měla být vstupní hala s centrální evidencí pacientů a centrálním informačním systémem.

Kromě nemocničních budov zde byl vybudován i nový heliport, na nějž bychom též neměli zapomenout.

Potřeba výstavby nové přistávací plochy pro vrtulníky letecké záchranné služby vyvstala především v souvislosti se změnou struktury intenzivní medicíny a jejího umístění v prostorách akutní medicíny.

Ze všech stran se jednalo o rychlou, a myslím i zdařilou akci. Naše projekční kancelář nový heliport navrhla v roce 2004, hned v listopadu se začalo s jeho stavbou a v polovině letošního roku byla stavba dokončena a zkolaudována. Výstavba heliportu byla financována z dotace Ministerstva zdravotnictví ČR.

Co je smyslem ekonomicky, technicky i provozně náročné dostavby?

Důvodů dostavby areálu Fakultní nemocnice je víc. Souvisí s integrací medicínských pracovišť nemocnice umístěných mimo areál nemocnice do centra akutní medicíny (Ústav patologie, Transfuzní oddělení).

Vznikla potřeba nových prostor pro diagnostická pracoviště (Radiologická klinika, Interní kardiologická klinika).

Dalším důvodem je potřeba vymístit z lůžkového traktu většinu ambulantních klinických pracovišť do nového objektu, tak, aby byl provoz ambulantní části nemocnice oddělen od provozu v lůžkové části nemocnice.

Byly vytvořeny prostorové podmínky pro přesunutí části intenzivních lůžek z lůžkového objektu.

Část změn, především pak výstavba nového heliportu, plánované změny v nižších podlažích lůžkového objektu a úprava dopravního systému ze strany ulice Netroufalky, souvisí s výstavbou univerzitního kampusu.

Na závěr bych se ráda zeptala, zdali si myslíte, že v budoucnosti dojde k dalšímu stavebnímu rozvoji bohunického areálu?

Existuje všeobecně uznávaný názor, že nelze výstavbu žádné nemocnice považovat za ukončenou, postupem času v souvislosti s rozvojem medicíny bude třeba do organismu nemocnice stále vstupovat, provádět malé a velké stavební úpravy, přistavovat, dostavovat objekty.

Podle mého soudu se dá očekávat realizace nástavby objektu II, objektu, ve kterém sídlí Ústav patologie. Myslím, že časem vznikne v nemocnici poptávka po dalších prostorách, především pro diagnostická vyšetření, jejich umístění není z hlediska koncepce rozvoje zcela zřetelné, nicméně možnosti území areálu nemocnice stále nejsou vyčerpány.

V každém případě lze očekávat stavební úpravy stávajících objektů nemocnice, a to už v blízké budoucnosti.

Za rozhovor děkuje Anna Nesvadbová

Titul „STAVBA ROKU“, 1996

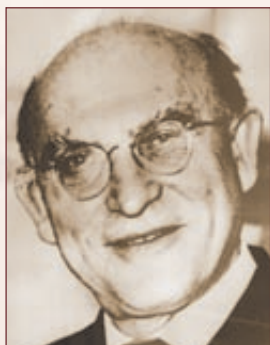
Osobnosti bohunického pracoviště

Prof. Ing. arch. Bedřich Rozehnal

se narodil 2. června 1902 ve Střebětíně v okrese Blansko. V roce 1922 maturoval na II. české státní reálce v Brně. Při studiu na Vysokém učení technickém v Brně pracoval v letech 1924–1926 v Kanceláři pro výstavbu Masarykovy univerzity. Po studiích se věnoval školské a projektantské praxi. V letech 1938–1949 působil jako samostatný projektant. Od roku 1945 současně vyučoval též na VUT v Brně. Vysokoškolským profesorem byl s několikaletou přestávkou až do roku 1970. V sedmdesátých a na počátku osmdesátých let pak působil na investičním oddělení Fakultní nemocnice v Brně. Profesor Rozehnal zemřel 11. června 1984 v Brně.

Mezi jeho nejvýznamnější díla patří převážně stavby nemocniční. Za všechny zmíníme dětskou nemocnici v Černých Polích v Brně, onkologickou nemocnici Dům útěchy na Žlutém kopci tamtéž, hospodářskou budovu Zemské nemocnice v Uherském Hradišti a v Novém Městě na Moravě a okresní nemocnici v Třebíči. Především v raném období se věnoval i projektování rodinných domů, např. v Letovicích či v Brně.

Prof. MUDr. Josef Hádlik, CSc.,

se narodil 23. března 1906 ve Velkých Pavlovicích. Střední školu navštěvoval v Břeclavi, lékařskou fakultu pak v Brně. Jako medik začal v roce 1930 pracovat v neuropsychiatrii na brněnské klinice pod vedením profesora Procházky, jehož se stal i asistentem. Roku 1945 se habilitoval prací „Klinická studie symptomatologie a patogenézy syndromu vnitřní čelní hyperostózy“. O rok později se stal přednostou kliniky a profesorem na Palackého univerzitě v Olomouci, v letech 1950–1954 dokonce prorektorem a posléze i rektorem téže univerzity. V roce 1955 byl jmenován přednostou brněnské psychiatrické kliniky, pro niž se snažil získat nové důstojné prostory. Dřlo se mu zdařilo, a proto mohl roku 1965 slavnostně zahájit její provoz v Brně-Bohunicích. Konče přednášku pro veřejnost, profesor Hádlik zemřel 22. března 1974.

Prof. MUDr. Václav Houbal, DrSc.,

se narodil 5. září 1913 v Brně. Na konci třicátých let dokončil studium na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Během války pracoval v nemocnici v Ivančicích a na poliklinice v Pohořelicích. Atestaci I. stupně složil nejen z chirurgie, ale i z interny. Později se specializoval na choroby infekční. Na sklonku čtyřicátých let přišel do Léčebny pro choroby stáří v Brně-Bohunicích. Zde se 28. března 1951 stal ředitelem a v této funkci působil až do roku 1960. I po svém odchodu z ředitelského postu však i nadále působil v čele Kliniky infekčních chorob bohunické nemocnice, která pod jeho vedením prodělala značný rozvoj. Z jeho dalších mnoha aktivit nesmíme opominout dlouholetou spolupráci s hokejovým klubem Rudá hvězda Brno a významnou činnost přednáškovou na lékařských fakultách v Brně, Praze, Hradci Králové. V neutuchajícím pracovním nasazení profesor Houbal zemřel 4. listopadu 1974.

Prof. MUDr. Milan Bouchal, CSc.

se narodil 29. ledna 1925 v Bratislavě. Po studiích na střední škole, pracoval jako pomocný ošetřovatel v Psychiatrické léčebně v Brně-Černovicích. Po válce zahájil studia na lékařské fakultě, jež ukončil v roce 1950. Po promoci nastoupil na brněnskou psychiatrickou kliniku, které již zůstal věrný. V roce 1960 obhájil kandidátskou práci, o rok později byl pak jmenován docentem a nakonec se stal v roce 1990 i řádným profesorem pro obor psychiatrie.

Profesor Bouchal založil v roce 1965 Linku naděje v Brně a je spolu s profesorem Kratochvílem považován za zakladatele moravské psychoterapeutické školy. Profesor Bouchal zemřel 10. července 2004.

Prof. MUDr. Milan Olejníček, DrSc.,

se narodil 21. května 1925 v Babicích nad Svitavou. Po absolvování středoškolských studií v Brně a lékařské fakulty UJEP nastoupil v roce 1951 jako sekundární lékař v tuberkulózní léčebně v Jablunkově. Odtud v roce 1954 přešel na I. tbc oddělení nemocnice v Brně-Bohunicích. Od roku 1956 zde působil jako odborný asistent. V roce 1968 byl pověřen výkonem funkce zástupce přednosty a v roce 1971 byl jmenován jejím přednostou. V této funkci působil až do roku 1991. V roce 1974 se stal přednostou katedry infekčních chorob UJEP. Hodnost kandidáta lékařských věd získal v roce 1963, habilitoval se roku 1969, v roce 1971 byl jmenován docentem, v roce 1983 získal hodnost doktor věd a o dva roky později se stal profesorem oboru tuberkulózy a respiračních nemocí na lékařské fakultě UJEP. Profesor Olejníček zemřel 1. srpna 2002.

Prof. MUDr. Pavel Ježek, DrSc.,

se narodil 25. ledna 1929. Po studiích na lékařské fakultě se specializoval na infekční choroby, především pak na hepatitidu. Od konce 80. let 20. století se zaměřil na zavádění nových terapeutických postupů v léčbě chronické hepatitidy B a později i hepatitidy C. V letech 1974 až 1996 byl přednostou Kliniky infekčních chorob Fakultní nemocnice Brno. Byl místopředsedou a následně i předsedou Společnosti infekčního lékařství a místopředsedou České hepatologické společnosti ČLS JEP. Cena České hepatologické společnosti pro autora nejlepší publikace v oblasti diagnostiky a léčby virových hepatitid nese právě jeho jméno.

Profesor Ježek, autor dvou set odborných publikací a dlouholetý vysokoškolský pedagog, zemřel 17. března 1997.

Přehled ředitelů bohumického pracoviště

MUDr. Alfons Sovadina

1934–1939

prof. MUDr. Václav Houbal, DrSc.

1951–1960

Ignatz Heinisch

1939

MUDr. Jiří Vlček

1960–1977

MUDr. Sobotka (Eckert)

1939–1945

MUDr. Zdeněk Vlach

1977–1990

Adolf Němec

1945

MUDr. Stanislav Vachek

1990–1994

Stanislav Milotínský

1946–1948

PhDr. Juraj Šedovič

1994–1997

Jan Horák

1948–1949

RNDr. Stanislav Matýšek, CSc.

1997

MUDr. Pavel Šnábl

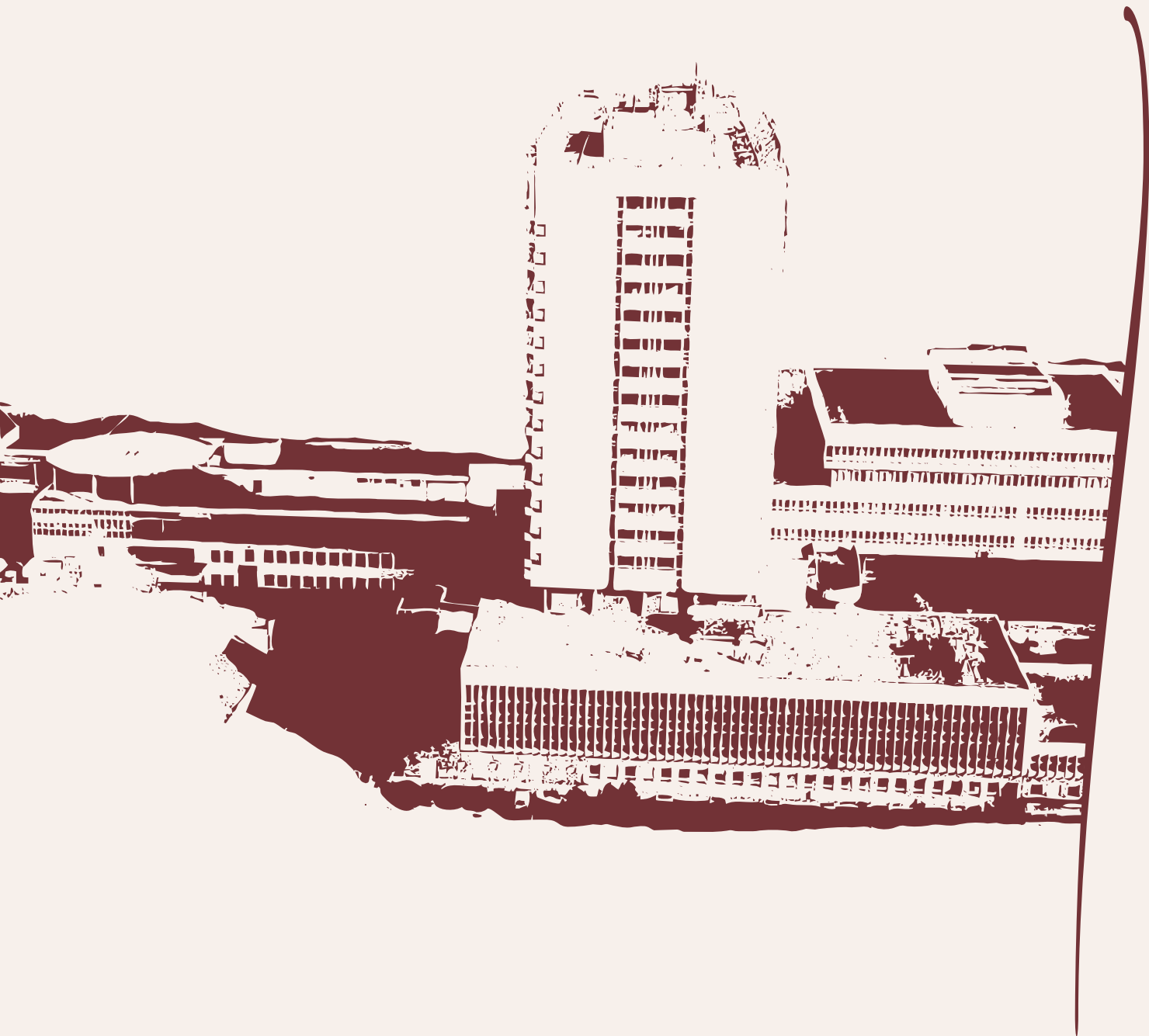
1949–1951

MUDr. Jan Burian

1998–dosud

Přehled stavebních akcí na bohunickém pracovišti v letech 1998–2005

Předpoklad k 31. prosinci 2005	Záskokové zdroje PMDV	10 370 000 Kč
	Dostavba objektu I2	59 767 000 Kč
	Přístavací plocha pro vrtulníky záchranné služby	24 844 000 Kč
	Nadstavba Diagnosticko-terapeutického centra	109 110 000 Kč
	Rekonstrukce výtahu budovy L	28 569 520 Kč
	Rekonstrukce stravovacího provozu	13 339 283 Kč
	Magnetická rezonance	20 400 000 Kč
2004	Nadstandardní pokoje na Gynekologicko-porodnické klinice	1 318 068 Kč
	Rekonstrukce hemodialýzy v VI. nadzemním podlaží budova L	6 405 522 Kč
	Rekonstrukce koupelen na Ubytovně zdravotních sester	2 750 000 Kč
	Rekonstrukce prostor pro Útvar spisové služby	2 065 000 Kč
2003	Rekonstrukce výtahů budovy L	18 187 542 Kč
	Protipožární zabezpečení budovy L	14 997 812 Kč
	Rekonstrukce prádelny, včetně technické části	24 847 587 Kč
	Dostavba objektu I2 – RDK, včetně komunikační věže	32 380 271 Kč
	Dostavba objektu I3 – DTC	21 094 104 Kč
2002	Ambulantní trakt	67 012 140 Kč
	IKK – angiolinka	81 653 886 Kč
	Stavební úpravy OKO a ředění cytostatik	13 243 047 Kč
2001	Ústav patologie	65 000 000 Kč
	II. nadzemní podlaží Transfuzního oddělení	16 564 377 Kč
	Parkoviště pro pacienty, ulice Netroufalky	10 469 000 Kč
	Modernizace výtahů	1 999 284 Kč
	Potrubní pošta	3 697 899 Kč
2000	Rekonstrukce vodního hospodářství	5 750 000 Kč
	Centrální příjem	4 000 000 Kč
	Sklad zdravotnického materiálu	3 692 000 Kč
	Oddělení klinické mikrobiologie	7 683 000 Kč
	Oddělení klinické biochemie a hematologie	1 335 000 Kč
	Transfuzní oddělení	21 300 000 Kč
1999	Dostavba ústavní lékárny	25 995 241 Kč
	Rekonstrukce prostor pro potřeby KÚČOCH	38 874 416 Kč
1998	Rekonstrukce KICH	15 498 250 Kč
	Myčka bílého nádobí	2 396 783 Kč
	Ústavní lékárna	16 006 487 Kč

Děkujeme našim partnerům.

*Daniševský, s. r. o., Dräger Medical, s. r. o., Johnson & Johnson, s. r. o.,
Linet, s. r. o., OLMAŇ, s. r. o., Pozemstav Brno, a. s.*

